

Täysistunto

Tiistai 23.3.2021 klo 14.08—20.54

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain, rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain sekä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 261/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 3/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 3/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Edustaja Laukkanen poissa. — Edustaja al-Tae.

Keskustelu

20.20 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Totta kai tuemme kaikkia sellaisia lakiehdotuksia, esityksiä ja toimintoja, joilla pyritään terrorismia ja terrorismin rahoitusta laittamaan säppiin totaalisesti. Siinä on sekä tämä meidän kansallinen etu että kansainvälinen etu, mutta näissä meidän toimissa olen huomannut sen — ja muutkin ovat sen huomanneet — että kyllähän rikolliset löytävät aina keinoja pestä rahaa ja tehdä erilaisia asioita, ja joskus saattavat olla jopa askelen edellä, ja me olemme kirmässä.

Mutta sitten tavalliset ihmiset, esimerkiksi täällä Suomessa: Otin testimielessä yhteyttä viiteen eri Suomessa operoivaan pankkiin ja pyysin, että erälle uusille järjestöille mahdollisesti avattaisiin pankkitili, ja poikkeuksetta kaikissa niissä tapauksissa pankit kieltäytyivät avaamasta näille järjestöille pankkitiliä. Jokaisen järjestön puheenjohtaja oli joko kantasuomalainen tai Suomen kansalainen. Siinä sitten soitin Finanssivalvontaan ja kysyin, miten tässä on nyt näin, että tässä on tämmöisiä järjestöjä, jotka esimerkiksi haluavat toimitilavuokria maksaa pankkitilin kautta, jotta tämä käteispeli saadaan pois kokonaan ja pystyttäisiin tekemään tilisiirtoja, ja on avattava tili tälle järjestölle. Finanssivalvonnasta silloin vastattiin, että itse asiassa järjestöt eivät ole viime aikoina tehostuneen lainsäädännön myötä pystyneet avaamaan tilejä, eikä pankeilla ole sellaista velvollisuutta, kuten on yksityishenkilön kohdalla, avata järjestöille tiliä. Siinä minä huomasin, että kun me kiristämme näitä terrorismiin liittyviä siteitä, saatamme samanaikaisesti tehdä mahdottomaksi tavallisten ihmisten elämän ja erityisesti tämän järjestökentän elämän. Tässä peräänkuuluttaisin varovaisuutta ja toivoisin, että pankit lähtisivät auttamaan näitä järjestöjä, varsinkin jos pystytään jäljittämään jonkun ihmisen koko elämä Suomeen, mahdollisesti kantasuomalaisen ihmisen, joka haluaa avata järjestölle tilin, että se pystyttäisiin tekemään. Tiedän myös, että useampi pankki kieltäytyi suoraan avaamasta järjestötilejä; avattiin ainoastaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

yrittämisestä liittyviä tilejä ja sitten yksityisille, muttei järjestöille. Eräs urheiluseura oli yksi näistä järjestöistä, jotka eivät saaneet tiliä avattua.

Näissä kysymyksissä toivoisin, että kun tulevaisuudessa pohdimme tämäntyyppistä lainsäädäntöä, niin ajatellaan myöskin niitä toimijoita, joihin lainsäädäntö saattaa kohdistua sitten kiristyneen ilmapiirin myötä, kun pankki ajattelee, että on parempi, ettei ota niitä asiakkaikseen ollenkaan ja välttää kokonaisuutena tämän ongelman. [Puhemies: 3 minuuttia!] Siinä mielessä todella kannatan tätä lainsäädäntöä, mutta pyydän pohdintaa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

20.23 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! On tosiaan tärkeää pyrkiä estämään rahanpesua ja terrorismin rahoittamista EU:ssa ja sen ulkopuolelle suuntautuissa rahalahetyksissä, ja tässä ovat kyseessä EU-säätelyyn liittyvät tarkennukset. Nostan, kuten edeltäväkin puhuja, kuitenkin joitain haasteita, joita humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön parissa toimivat järjestöt ovat tähän säätelyyn liittyen kohdanneet.

Globaali tilanne on haastava. Meillä humanitaarisen avun ja kehitysavun tarve kasvaa yhä koronan myötä. Vuonna 2019 apuun ohjattiin maailmanlaajuisesti 16 miljardia USA:n dollaria, ja sillä katettiin vain 54 prosenttia maailmanlaajuisesta avuntarpeesta, eli tämän rahaliikenteen tarve on yhä merkittävä.

Voin ottaa esimerkkinä suomalaisten järjestöjen kohtaamia haasteita. Pienemmillä uusilla järjestöillä on, kuten kerrottiin, haasteita avata tiliä. Syyt eivät järjestöille välttämättä edes selviä. Koska rahankeräyslupa vaatii kotimaisen pankkitilin, niin järjestö ei välttämättä pysty sitten toimintaansa aloittamaan. Pankkien käytännöt ja ohjeistus vaihtelevat, ja raha saattaa jäädä pitkiksi ajoiksi jumiin jonnekin, mikä vaikeuttaa siten järjestön toimintaa, palkanmaksua ja tämäntyyppistä. Se lisää myös riskiä, että se raha siirtyy kulkemaan jossain tämän virallisen pankkikanavan ulkopuolella.

Tähän tarvittaisiin selkeitä ohjeita, kuinka toimia, kuinka rahalahetykset saataisiin onnistumaan. Tarvittaisiin sitoutumista humanitaarisen avun perusperiaatteiden kunnioittamiseen eli niiden, että sitä avustettavaa kumppania ei skriinata ja tarkasteta. Yhteistyö ja keskustelu kansalaisjärjestöjen kanssa riskien mitigoinnista ja väärinkäytösten ehkäisemisestä on äärimmäisen tärkeää.

Tässä on tehty semmoista riskiluokitusta komission taholta suurriskisistä maista. Niistä suurin osa kuuluu näihin maailman köyhimpiin LDC-maihin ja humanitaarisista kriiseistä kärsivien maiden joukkoon, ja järjestöjen toiminta painottuu juuri näihin maihin. Sen vuoksi on tärkeätä, että meillä on nyt käynnissä krp:n ja VM:n ja muiden toimijoiden kanssa hyvä vuoropuhelu, jossa toivottavasti saadaan tunnistettua tämä järjestöjen toiminta ja tehtyä riskiluokitukset siihen perustuen, että usein näillä on rahoittajatahona myös Suomen valtio, joka myös tarkistaa sen rahoituksen ja seuraa sitä tarkasti, mikä vähentää tätä riskien määrää.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

20.26 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia sekä rahanpesun selvittelykeskuksesta annettua lakia sekä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia. Käsittelimme näitä asioita hallintovaliokunnassa. Tavoit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

teet ovat yhteisiä, ja kuten edellä olevat kollegat kertoivat, aina niitä tavoitteita kohti meneminen ei tarkoita sitä, että toiminta kaiken kaikkiaan olisi tällaisille erilaisille järjestöille ja muille toimijoille senkaltaista, että ne pystyisivät näitten kiristyvien säännösten ohella myöskin toimimaan. Mutta hallituksen esitys perustuu komissiolta, FATF:ltä eli Financial Action Task Forcelta ja kansallisilta toimijoilta saatuihin lainsäädännön muutostarpeisiin, ja sinänsä, vaikka osa on hyvinkin teknisiä, nähtiin, että nämä ovat kuitenkin tarpeellisia ja tarkoituksenmukaisia.

Valiokunta totesi lisäksi, että saimme tietää, että ministeriötasolla on noussut esiin muita rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviä lainmuutostarpeita, jotka edellyttävät perusteellisempaa valmistelua ja laajempaa keskustelua nimenomaan keskeisten sidosryhmien kanssa. Näistä lainmuutostarpeista pääosaa tullaan valiokunnalle ilmoitetun perusteella käsittelemään tämän vuoden aikana työryhmässä, jonka valtiovarainministeriö on asettanut viime joulukuussa. Työryhmän tarkoitus on antaa esityksensä, jotta tulee sitten myöskin uusi hallituksen esitys. Valiokunta esittää, että kyseisessä työryhmätyöskentelyssä käsitellään myös näitä CEPS-ajatushautomon ja ECRI:n — Euroopan komissio rasismia ja suvaitsemattomuutta vastaan — puitteissa laadittua työryhmän raporttia ja sen suosituksia sekä arvioidaan raportista ilmenevien seikkojen huomioonottamista kansallisessa lainsäädännössä.

Lisäksi valiokunnalle kerrottiin, että valtiovarainministeriössä on meneillään harmaan talouden ja talousrikostorjunnan toimenpideohjelman hanke, jossa selvitetään kansallisesa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistoiminnassa ilmeneviä tietojenvaihtoon liittyviä esteitä ja tarpeita. Tämän työn on määrä valmistua tämän vuoden kesällä, kesällä 21, ja sen pohjalta on tarkoitus arvioida mahdollisia tietojenvaihtoon liittyviä lainsäädännön muutostarpeita.

Tämän pohjalta valiokunta teki muutamiin pykäliin [Puhemies: 3 minuutta!] muutosehdotuksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strand.

20.29 Joakim Strand r: Tack, värderade talman! Jag skulle egentligen helt kort bara ha velat tacka kollegan al-Tae för en mycket bra taltur. Under studietiden jobbade jag själv på en banks juridiska avdelning och har följt med de här frågorna såväl i ekonomiutskottet som i andra forum, och det är klart att vi på alla sätt ska motverka all typ av potentiell finansiering för terrorism och penningtvätt. Men samtidigt ska man ändå på något sätt se till den här balansen, som al-Tae väl var inne på, att samhället fungerar, att också organisationer och tredje sektorn och andra kan öppna bankkonton och fungera på ett sätt som är vettigt.

Eliikkä lyhyesti sama suomeksi: Haluan kiittää kollega al-Taeeta erinomaisesta puheenvuorosta. Olin itse opiskeluaikan pankin lakiosastolla töissä, ja olen seurannut tätä kehitystä myös kansainvälisesti jonkin verran. On täysin selvää, että kaikkeen rahanpesuun ja potentiaalisen terrorismin ja muun rahoittamiseen liittyvään on suhtauduttava äärimmäisen vakavasti ja tehtävä kaikki sen estämiseksi. Mutta tavallaan samalla pitäisi olla se balanssi, ettei myöskään viedä täysin toimintaedellytyksiä järjestöiltä ja kolmannelta sektorilta ja tavallaan tehdä sitä elämää niin hankalaksi, että normaali yhteiskunta ei toimi. Kyllä nämä aidosti rikolliset ja muut, se pelikenttä, joko löytävät ne toisetkin kuviot pelikentällä tai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

keksivät uusia pelikenttiä, elikkä se balanssi on hyvä pitää aina mielessä näissä asioissa. —
Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 261/2020 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.